

dam præsidia traxerunt: alii autem, quorum mentes error ante occupaverat, caligine propria impediti, nihil aliud illic nisi offensionis adhuc et ardentioris in veritatem odii materiam inveierant. Opinionem suam vetustatis nomine defendentes, prædestinationis dogma nota novitatis inurebant. Locos Pauli huc pertinentes dicebant a nemine umquam sic intellectos: cumque rogarentur quonam ipsi modo exponi eos vellent, nullum re vera qui placeret, sensum sibi occurrere fatebantur; sed de his laceri jubebant quorum altitudinem nullus attigisset. Sententias Augustini ex Operibus ante Pelagianam hæresim ab eo compositis producebant, tamquam suæ ipsorum opinioni plane congruentes. Quin etiam quæ idem ex adversa parte sibi opposuit in libro de Correctione et Gratia, hæc omnia pro se ita magna contentione replicabant. At plurimum ipsis displicebat institutum ibidem discriminem inter gratiam quæ Adamo data fuerat, et quæ nobis nunc datur. Denique prædestinationis exemplum nolebant sumi ex parvulis, de quibus nempe alia prius fuisset opinio ipsius quoque Augustini in libris de Libero Arbitrio.

Cum autem illorum quibus spiritus Pelagianæ impietatis sic illudebat auctoritate premerentur veritatis defensores, compulsi sunt a sancto antistite poscere ut suam ipse auctoritatem illis objiceret. Hac de re duas ad ipsum epistolas scripsit Hilarius, quarum prior, quæ excidit, sortasse referrebatur odiosa illa prædicandæ prædestinationis formula, quam ex adversariis objectavit sibi Augustinus (Lib. II de Præd. SS. c. 22. n. 57). Posteriori vero Hilarius postquam de adversariorum querelis egit, Quidquid, ait, pro ea gratia, quam in te pusilli cum magnis miramur, volueris aut valueris, gratissime accipiemus, tamquam a nobis charissima et reverendissima auctoritate decretum. Ac significat se Prosperum quoque impulisse ad scribendum proprias in eandem rem litteras, quas ei cum suis conjunctim dirigit. Et illæ sunt quas hic exhibemus Prosperi litteræ, quarum ille exordium testatur se sancto doctori, non solo salutandi eum, ut in prior (non exstat) quadam epistola fecerat, studio, sed etiam fidei qua Ecclesia vivit affectu scribere. Excubante enim, inquit, pro universis membris corporis Christi vigilantissima industria tua, et adversus hæreticarum doctrinarum insidias veritatis virtute pugnante, nullo modo mihi verendum putavi, ne onerosus tibi aut importunus essem in eo quod ad multorum salutem, ac perinde ad pietatem tuam, pertinet; cum potius reum futurum esse me crederem, si ea quæ valde perniciosa esse intelligo, ad SPECIALEM PATRONUM FIDEI non referrem. Et post expositam quæ in illis Pelagianæ pravitatis reliquiis inerat non mediocrem virulentiam, subjicit: Speramus non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam ipsos quoque meritis atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defæcatissimum lumen gratiæ accepturos.

Hæc porro sancti Prosperi epistola scripta fuit anno 428 aut 429, per id tempus quo Arelatensi Ecclesiæ præerat Hilarius, ex num. 9. Hic vero ex Lerinensi monacho creatus fuit Arelatensis episcopus post Honoratum, anno 428 aut 429 inuente denatum. Quippe Honoratus successus Patrolo, qui anno 426, juxta Prosperi Chronicum, interfectus est, Cathedram Arelatensem, teste Honorato Massiliensi in Vita Hilarii Arelatensis, per biennium occupavit.

S. PROSPERI

AQUITANI

• EPISTOLA AD AUGUSTINUM,

De reliquiis Pelagianæ hæreseos in Gallia subolescentibus, deque hujusmodi hominum querelis adversus prædestinationis et gratiæ doctrinam. Augustini opusculis, præsertim libro de Correctione et Gratia, explicatam.

Domino beatissimo papæ, ineffabiliter mirabili, incomparabiliter honorando, præstantissimo patrono, AUGUSTINO PROSPER.

1. Ignotus quidem tibi facie, sed jam aliquatenus, si reminiscaris, animo ac sermone compertus; nam per sanctum fratrem meum Leontium diaconum misi^b epistolas et recepi; nunc quoque beatitudini tuæ scribere audeo, non solum salutationis, ut tunc, studio; sed etiam fidei qua Ecclesia vivit affectu. Excubante enim pro universis membris corporis Christi vigilantissima industria tua, et adversus hæreticarum doctrinarum insidias veritatis virtute pugnante, nullo modo mihi verendum putavi ne onerosus tibi aut importunus essem in eo quod ad multorum salutem, ac perinde ad pietatem tuam, pertinet: cum potius reum futurum esse me crederem, si ea quæ valde perniciosa esse intelligo ad speciallem patronum fidei non referrem.

2. Multi ergo servorum^c Christi qui in Massi-

^a Scripta est anno 428 aut 429.

^b Quatuor mss., epistolam. Hæc non exstat.

^c Servorum Christi, id est, monachorum, quorum nominatissimus Joannes Cassianus Collationum edi-

liensi urbe consistunt, in sanctitatis tuæ scriptis quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni et ecclesiastico-sensui quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et cum aliquamdiu tarditatem suam² culpæ maluerint quam non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorum super hoc atque apertiorum beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare: evenit, ex dispositione misericordiæ Dei, ut cum^d quosdam intra Africam similia movissent, e librum de Correctione et Gratia, plenum divinæ auctoritatis, emitteres. Quo in notiitiam nostram insperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas, quia universis quæstionibus de quibus consulenda erat sanctitas tua tam plene illic absoluteque responsum est, quasi hoc specialiter studeris ut quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc beatitudinis tuæ libro, sicut

tor, ipsius Prosperi contra Collatorem libro postea confutatus.

^d Id est, Adrumetinos monachos.

^e Habetur infra Append. part. II, pag. 221.

qui sanctam atque apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multo instructioresque sunt facti; ita qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, aversiores quam fuerant recesserunt. Quorum tam abrupta dissensio primum propter ipsos metuenda est, ne tam claris tamque egregiis in omnium virtutum studio viris spiritus Pelagianæ impietatis illudat : * deinde ne simpliciores quique, apud quos horum magna est de probitatis contemplatione **3** reverentia, hoc tutissimum sibi ætamenti, quod audiunt eos quorum auctoritatem sine iudicio sequuntur a-serere.

3. Hæc enim ipsorum definitio ac professio est : Omnem quidem hominem Adam peccante peccasse ; et neminem per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione salvari ; universis tamen hominibus propitiationem quæ est in sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam ; ut quicumque ad fidem et ad baptismum accedere voluerint, salvi esse possint. Qui autem credituri sunt, quive in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri sunt, præcisse ante mundi constitutionem Deum, et eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, et de hac vita bono fine excessuros esse præviderit. Ideoque omnem hominem ad credendum et ad sperandum divinis institutionibus admoneri, ut de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum voluntariæ devotioni remuneratio sit parata. Hoc autem propositum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani, eligendorum et rejiciendorum dicitur facta discretio, ut, secundum quod placuit Creatori, alii vasa honoris, alii vasa contumeliæ sint creati, et lapsis curam resurgendi adimere, et sanctis occasionem teporis afferre : eo quod in utraque parte superfluum labor sit, si neque rejectus ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere. Quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos quam Deus definiit, accidere : et sub incerta spe cursum non posse esse constantem ; cum si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit annitentis intentio. Removeri itaque omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates : et sub hoc prædestinationis nomine, fatalem quamdam induci necessitatem ; aut diversarum naturarum dici Dominum conditorem, si nemo aliud possit esse quam ^b factus est. ^c Utque brevius ac plenius quod opinantur exponam, quidquid in libro hoc ex contradicentium sensu sanctitas tua sibi opposuit, quidquid etiam in libris contra Julianum ab ipso sub hac quæstione objectum potentissime debellasti, hoc totum ab istis sanctis intentiosissime conclamatur. Et cum contra eos scripta beatitudinis tuæ validissimis et innumeris

A testimoniis divinarum Scripturarum instructa proferimus, ac, secundum formam disputationum tuarum, ^d aliquid etiam ipsi quo concludantur astruimus ; obstinationem suam vetustate defendunt, et ea quæ de Epistola apostoli Pauli Romanis scribentis ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, a nullo umquam ecclesiasticorum ita esse intellecta ut nunc sentiuntur **4** affirmant. Cunque ut ipsi ea exponant secundum quorum velint sensa deposcimus, nihil se profitentur invenisse quod placeat, et de his taceri exigunt quorum altitudinem nullus attingerit. Eo postremo pervicacia tota descendit, ut fidem nostram ædificationi audientiam contrariam esse definiant ; ac sic etiam si vera sit, non promendam : **B** quia et perniciose non recipienda tradantur, et nullo periculo quæ intelligi nequeant conticeantur.

4. Quidam vero horum in tantum a Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad confitentam eam Christi gratiam quæ omnia præveniat merita humana cogantur, ne si meritis redditor, frustra gratia nominetur ; ad conditionem hanc velint uniuscujusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrii et rationalem gratia Creatoris instituat, ut per discretionem boni ac mali, et ad cognitionem Dei, et ad obedientiam mandatorum ejus possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam qua in Christo renascimur pervenire, per naturalem scilicet facultatem, petendo, quærendo, pulsando : ut ideo accipiat, ideo **C** inveniat, ideo introeat, quia bono naturæ bene usus, ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire. Propositum autem vocantis gratiæ in hoc omnino definiunt, quod Deus constituerit nullum in regnum suum nisi per sacramentum regenerationis assumere, et ad hoc salutis donum omnes homines universaliter, sive per naturalem, sive per scriptam legem, sive per evangelicam prædicationem vocari : ut et qui voluerint fiant filii Dei, et inexcusabiles sint qui fideles esse noluerint : quia justitia Dei in eo sit, ut qui non crediderint pereant ; bonitas in eo appareat, si neminem repellat a vita, sed indifferenter universos velit salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire. Jam hic proferunt testimonia quibus divinarum **D** Scripturarum cohortatio ad obediendum incitat hominum voluntates, qui ex libero arbitrio, aut faciant qui jubentur, aut negligent : et consequens putant ut quia prævaricator ideo dicitur non obedisse, quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuisse, quia voluit ; et quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum parique momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes movere, quem bona appetentem gratia Dei foveat, mala sectantem damnatio justa suscipiat.

* Abest vox hæc *deinde* a mss. Reg. ducibus et Colb., sed sane ex lapsu amanuensium, ut patebit legenti locum.

^b Ms. Reg. unus, *factus sit*.

^c Sic mss. duo Reg. et Colb. unus, item edit. hujus epistolæ tomo X Operum S. Aug. nov. edit. ; alias, *Atque ut*.

^d Ms. Reg. unus, *aliud etiam*.

5. Cumque inter hæc innumerabilium illis multitudo objicitur parvulorum qui utique, excepto originali peccato, sub quo omnes homines similiter in primi hominis damnatione nascuntur, nullas adhuc habentes voluntates, nullas proprias actiones, non sine Dei judicio secernuntur, ut ante discretionem boni ac 5 mali de usu vitæ istius auferendi, alii per regenerationem inter cœlestis regni assumantur hæredes, alii sine baptismo inter mortis perpetuæ transeant debitores: tales aiunt perdi, talesque salvari, quales futuros illos in annis majoribus, si ad activam servarentur ætatem, scientia divina præviderit. Nec considerant se gratiam Dei, quam comitem, non præviam humanorum volunt esse meritum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam, non negant esse præventas. Sed in tantum quibuscumque commentitiis meritis electionem Dei subjiciunt, ut quia præterita quæ non exstant, futura quæ non sint futura consingant; novoque apud illos absurditatis genere, et non agenda præscita sint, et præscita non acta sint. Hanc sane de humanis meritis præscientiam Dei, secundum quam gratia vocantis operetur, multo sibi rationabilius videntur astruere, cum ad earum nationum contemplationem venit, quæ vel in præteritis sæculis dimissa sunt ingredi vias suas (*Act. xiv, 15*), vel nunc quoque adhuc in veteris ignorantia impietate depereunt, nec ulla eis aut Legis aut Evangelii illuminatio coruscavit, cum tamen, in quantum prædicatoribus ostium apertum est, et via facta est, gentium populus qui sedebat in tenebris et in umbra mortis, lucem viderit magnam (*Isa. ix, 2; Matth. iv, 16*); et qui quondam non populus, nunc autem populus Dei sit; et quorum aliquando non misertus est, nunc autem misereatur (*Osee ii, 24, et Rom. ix, 25*): prævisos inquit a Domino credituros, et ad unamquamque gentem ita dispensata tempora ac ministeria magistrorum, ut exortura erat bonarum credulitas voluntatum. Nec vacillare illud, quod *Deus omnes homines velit salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire* (*I Tim. ii, 4*): quandoquidem inexcusabiles sint, qui et ad unius veri Dei cultum potuerint instrui intelligentia naturali, et Evangelium ideo non audierint, quia nec fuerint recepturi.

6. Pro universo autem humano genere mortuum esse Dominum nostrum Jesum Christum, et neminem prorsus a redemptione sanguinis ejus exceptum, etiamsi omnem hanc vitam alienissima ab eo mente pertranseat, quia ad omnes homines pertineat divinæ misericordiæ sacramentum: quo ideo plurimi non renoventur, quia quod nec renovari velle habeant prænoscantur. Itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam; quantum autem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint, et auxilium gratiæ me-

A rito credulitatis acceperint. In istam vero talis gratiæ prædicationem hi quorum contradictione offendimur, cum prius meliora sentirent, ideo se vel maxime contulerunt; quia si profiterentur ab ea omnia bona merita præveniri, et ab ipsa ut possint esse donari; 6 necessitate concederent, Deum, secundum propositum et consilium voluntatis suæ, occulto judicio, et opere manifesto, aliud vas condere in honorem, aliud in contumeliam (*Rom. ix, 21*); quia nemo nisi per gratiam justificetur, et nemo nisi in prævaricatione nascatur. Sed refugiunt istud fateri, divinoque ascribere operi sanctorum merita formidant: nec acquiescunt prædestinatum electorum numerum nec augeri posse, nec minui, ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant, ac superflua sit industriæ ac laboris indictio, cujus studium cessante electione frustrandum sit. Ita demum enim posse unumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse, et libertatem suam ob hoc Dei auxilio juvandam, si quod Deus mandat elegerit. Ac sic cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo sint quæ humanam operentur salutem, Dei scilicet gratia et hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse quam gratiam, ut initium salutis ex eo qui salvatur, non ex eo credendum sit stare qui salvat; et voluntas hominis divinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subjiciat voluntatem.

7. Quod cum perversissimum esse revelante Dei misericordia, et instruente nos tua beatitudine, noverimus, possumus quidem ad non credendum esse constantes, sed ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares: quia multum nos et vitæ meritis antecellunt, et aliqui eorum adepto nuper a summo sacerdoti honore supereminent; nec facile quisquam, præter paucos perfectæ gratiæ intrepidus amatores, tanto superiorum disputationibus ausus est contraire. Ex quo non solum his qui eos audiunt, verum etiam ipsis qui audiuntur, cum dignitatibus crevit periculum, dum et multos reverentia eorum aut inutili cohibet silentio, aut incurioso ducit assensu; et saluberrimum ipsis videtur, quod pene nullius contradictione reprehenditur. Unde b quia in istis Pelagianæ pravitatis reliquiis non mediocri virulentia fibra nutritur, si principium salutis male in homine collatur; si divinæ voluntati impie voluntas humana præfertur, ut ideo quis adjuvetur quia voluit, non ideo quia adjuvatur velit; si originaliter malus c receptionem boni non a summo bono, sed a semetipso inchoare male creditur; si aliunde Deo placetur, nisi ex eo quod ipse donaverit: tribue nobis in hac causa, papa beatissime, pater optime, quantum juvante Domino potes, diligentiam pietatis tuæ, ut quæ in istis quæstionibus obscuriora d, et ad

a In mss., summi.

b Mss. Reg. duo et Colb., si in istis.

c Ms. Reg. unus, correptionem boni.

d Editiones S. Prosperti. hic addunt, obsecro. Abest a mss.

percipiendum difficiliora sunt, quam lucidissimis A expositionibus digneris aperire.

7 8. Ac primum, quia plerique non putant Christianam fidem hac dissensione violari, quantum periculi sit in eorum persuasione patefacias; deinde quomodo per istam præoperantem et cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium; tum utrum præscientia Dei ita secundum propositum maneat, ut ea ipsa quæ sunt proposita, sint accipienda præscita: an per genera causarum et species personarum ista varientur; ut quia diversæ sunt vocationes, in his qui nihil operaturi salvantur, quasi solum Dei propositum videatur existere; in his autem qui aliquid boni acturi sunt, per præscientiam possit stare propositum: an vero uniformiter, licet dividi præscientia a proposito temporali B distinctione non possit, præscientia tamen quodam ordine sit ^a subnixæ proposito: et sicut nihil sit quorumcumque negotiorum quod non scientia divina prævenit, ita nihil sit boni, quod in nostram participationem non Deo auctore defluerit. Postremo quemadmodum per hanc prædicationem propositi Dei, quo fideles fiunt qui præordinati sunt ad vitam æternam, nemo eorum qui cohortandi sunt impediatur, nec occasionem negligentiam habeant, si se prædestinatos esse desperent. Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstras, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, pene omnium par invenitur et una sententia, qua propositum et prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt; ut ob hoc Deus C alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia fi-

nem uniuscujusque præviderit, et sub ipso gratiæ S adjutorio in qua futurus esset voluntate et actione præscierit.

9. Quibus omnibus enodatis, et multis insuper, quæ altiore intuitu ad causam hanc pertinentia magis potes videre, decussis, credimus et speramus non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam ipsos, quos meritis atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defæcatisimum lumen gratiæ recepturos: nam unum eorum præcipuæ auctoritatis et spiritualium studiorum virum, sanctum ^b Hilarium Arelatensem episcopum, sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ, et de hoc quod in querelam trahit, jam pridem apud sanctitatem tuam sensum suum per litteras xelle conferre. Sed quia utrum hoc facturus, aut quo fine sit facturus, incertum est, et omnium nostrum fatigatio, providente hoc præsentis sæculo Dei gratia, in tuæ charitatis et scientiæ vigore ^c respirat: adde eruditionem humilibus, adde increpationem superbis. Necessarium et utile est etiam quæ scripta sunt scribere, ne leve existimetur, quod non ^d dolet; nec vulnus superducta cute sentiunt; sed intelligant perventurum ad sectionem, quod habuerit perseverantem tumorem. Gratia Dei et pax Domini nostri Jesu Christi coronet te in omni tempore, et ambulantem de virtute in virtutem glorificet in æternum, domine papa beatissime, ineffabiliter mirabilis, incomparabiliter honorande, præstantissime patrone.

^a Ms. Regius unus, *obnixæ*.

^b Pro Hilario putabant eruditi legendum esse *Honoratum*: sed inspecti mss. Hilarium omnes ferunt. Hilarius porro iste ex Lirinensi monacho creatus fuit Arelatensis episcopus post Honoratum, anno 428 aut 429 ineunte denatum: quippe Honoratus suffectus Patroclo, qui anno 426 juxta Prosperum Chro-

nicum interfectus est, cathedram Arelatensem, teste Honorato Massiliensi in Vita Hilarii Arelatensis, per biennium occupavit.

^c In editis, *sperat*; in uno ms., *spirat*.

^d In mss., *quod non dolent, nec vulnus superductum cute sentiunt*.

Sequuntur in antiqua Parisiensi editione duo opuscula, nullo jure, nisi forte propter similitudinem et quasi necessitudinem thematis, Prospero lucubrationibus interponenda, scilicet: epistola Hilarii Arelatensis ad Augustinum, hujusque Patris liber de Dono Perseverantiæ. Quæ, quoniam jam antea edidimus inter opera Augustini, tomis II et X (XXXIII et XLIV nostræ Patrol.), huc adire velit lector benevolus. EDIT.

ADMONITIO

IN EPISTOLAM S. PROSPERI AQUITANI AD RUFINUM

De epistola ad Rufinum tria investigari possunt: 1° Quis iste Rufinus, ad quem data ista epistola; 2° quo tempore scripta fuerit; qua occasione et necessitate ad id S. Prosperum compellente.

De Rufino quidem quis ille fuerit, inter multos hujusce nominis circa hæc tempora notos, non facile est discernere, nec ab ullo hactenus pro certo definitum reperimus. Erat certe hic S. Prospero nostro amicus, et ex his quos amicitia charitati spiritali innixa, pro amicorum salute sollicitos reddit. Unde cum ille de motis contra doctrinam S. Augustini contentionibus confusus rumores audiisset, Prosperumque sibi amicissimum male apud plerosque audire cognovisset, veritus ne animæ sibi charissimæ salus periclitaretur, nec etiam inauditum præcipiti judicio damnare ausus, satius duxit ipsum lriteris convenire, cum forte ab eo longo locorum intervallo dissitus, id verbis præstare non posset, quas quidem communi amico deferendas commendavit. Nisi forte malueris proficiscenti amico in mandatis datum ut piam quam gerebat pro amico sollicitudinem coram ipse sine scripto exponeret. Neutrum enim pro certo elici videtur, sed alterutrum certe contigisse judicatur ex primis epistolæ sancti Prosperi verbis: Accepi, inquit ille, per communem amicum fraternæ erga me sollicitudinis tuæ signa, et curam sincerissimæ charitatis gratulanter agnovi. Ac ne quid maligni rumores, in quantum se auribus tuis subrahare nequeunt formidinis tibi aut anxietatis inferrent, absolvere te ab omni scrupulo, quantum